

TÁI CẤU TRÚC HỆ THỐNG THIẾT CHẾ VĂN HÓA, THỂ THAO CƠ SỞ TRONG BỐI CẢNH CHÍNH QUYỀN MỚI TẠI THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH HIỆN NAY

LÊ THỊ THANH THỦY*

Tóm tắt: Trong bối cảnh TP.HCM sáp nhập với Bà Rịa - Vũng Tàu và Bình Dương, đồng thời triển khai mô hình chính quyền địa phương hai cấp từ ngày 1-7-2025, hệ thống thiết chế văn hóa, thể thao cơ sở bước vào giai đoạn tái cấu trúc toàn diện. Đây vừa là cơ hội để tinh gọn bộ máy, tối ưu nguồn lực, vừa là thách thức lớn trong công tác quản trị và tổ chức hoạt động. Trên cơ sở các văn bản chỉ đạo và hướng dẫn của Trung ương và địa phương, mạng lưới thiết chế văn hóa, thể thao tại TP.HCM đã được tổ chức lại thành 38 Trung tâm Cung ứng dịch vụ Văn hóa - Thể thao, đảm trách nhiệm vụ cung ứng dịch vụ cho 168 phường, xã và đặc khu Côn Đảo. Bài viết tập trung phân tích thực trạng tái cấu trúc hệ thống thiết chế văn hóa, thể thao cơ sở tại TP.HCM, từ đó đưa ra những đánh giá và kiến nghị phù hợp nhằm xây dựng hệ thống này theo hướng hiệu quả và bền vững, đáp ứng yêu cầu phát triển đô thị trong giai đoạn mới.

Từ khóa: thiết chế văn hóa, thể thao, chính quyền hai cấp, tái cấu trúc, TP.HCM.

Abstract: In the context of Ho Chi Minh City merging with Bà Rịa - Vũng Tàu and Bình Dương, and simultaneously implementing the two-tier local government model from July 1, 2025, the system of grassroots cultural and sports institutions has entered a comprehensive phase of restructuring. This process presents both an opportunity to streamline the organizational apparatus and optimize resources, as well as a significant challenge in governance and operational management. Based on the directives and guidance from central and local authorities, the network of cultural and sports institutions in Ho Chi Minh City has been reorganized into 38 Centers for Delivering Public Services in Culture and Sports. These centers are responsible for providing services to 168 wards, communes, and the Con Dao special zone. The article focuses on analyzing the current situation of this restructuring process, identifying its advantages and limitations, and proposing appropriate recommendations for building a more effective and sustainable system of grassroots cultural and sports institutions, in order to meet the demands of urban development in the new phase.

Keywords: cultural institutions, sports, two-tier government, restructuring, Ho Chi Minh City.

1. Mở đầu

Trong tiến trình phát triển nhằm trở thành “đô thị sáng tạo” và “thành phố thông minh”, TP.HCM đã xác định phát triển mạng lưới văn hóa và thể thao là một trong những nhiệm vụ trọng tâm, gắn liền với quy hoạch chung toàn thành phố. Đây không chỉ là trụ cột quan trọng trong chiến lược phát triển bền vững, mà còn là động lực đưa thành phố mang tên Bác trở thành trung tâm kinh tế - văn hóa của vùng Đông Nam Bộ.

Hệ thống thiết chế văn hóa, thể thao cơ sở giữ vai trò chiến lược trong việc xây dựng đô thị văn

minh, hiện đại và giàu bản sắc. Các thiết chế này vừa đáp ứng nhu cầu sáng tạo, học tập, rèn luyện thể chất và nâng cao đời sống tinh thần của người dân - đặc biệt là thanh thiếu niên và người cao tuổi, vừa góp phần lan tỏa lối sống lành mạnh, kết nối cộng đồng, củng cố bản sắc văn hóa và tăng cường “sức đề kháng văn hóa” trong bối cảnh hội nhập quốc tế. Đồng thời, đây còn là công cụ phòng ngừa tệ nạn xã hội, thúc đẩy dân chủ cơ sở và thu hẹp khoảng cách phát triển giữa khu vực đô thị và nông thôn.

Từ ngày 1-7-2025, khi TP.HCM mở rộng địa giới hành chính thông qua việc sáp nhập với hai tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu và Bình Dương, đồng thời áp dụng mô hình chính quyền địa phương hai cấp, hệ thống thiết chế văn hóa, thể thao cơ sở đã đứng trước yêu cầu phải được tái cấu trúc toàn diện. Đây là bước ngoặt vừa mở ra cơ hội tinh gọn bộ máy, vừa đặt ra nhiều thách thức trong quản lý, vận hành.

2. Cơ sở lý luận

Khái niệm thiết chế văn hóa, thiết chế thể thao

Từ điển Bách khoa Việt Nam xác định: “Thiết chế văn hóa là chỉnh thể văn hóa hội tụ đầy đủ cơ sở vật chất, tổ chức, nhân sự, quy chế hoạt động và nguồn kinh phí; chỉ riêng ngôi nhà hoặc công trình văn hóa chưa đủ để gọi là thiết chế văn hóa” (1). Tác giả Nguyễn Minh Hòa cho rằng, một thiết chế văn hóa bao gồm 5 thành tố cơ bản: cán bộ, nhân viên; cấu trúc của tổ chức; cơ chế vận hành, các nguyên tắc hoạt động; mối quan hệ giữa các cá nhân với tổ chức và các tổ chức với nhau; điều kiện vật chất nhằm đảm bảo cho thiết chế tồn tại và phát triển. Như vậy, *thiết chế văn hóa* được hiểu là một tổ hợp các yếu tố cấu trúc (như tổ chức, nhân lực, cơ sở vật chất) và chức năng (bao gồm giáo dục, truyền bá, bảo tồn và sáng tạo giá trị văn hóa) nhằm tổ chức và cung ứng dịch vụ văn hóa, nghệ thuật trong cộng đồng (2).

Từ khái niệm thiết chế văn hóa, có thể hiểu *thiết chế thể thao* với nội hàm tương tự, điểm khác biệt là ở chức năng tổ chức các hoạt động chuyên về thể dục, thể thao.

Khái niệm hệ thống thiết chế văn hóa, thể thao ở cơ sở

Theo GS Hoàng Phê, *hệ thống* được hiểu là “Tập hợp gồm nhiều yếu tố, nhiều bộ phận có mối liên hệ chặt chẽ với nhau, tạo thành một chỉnh thể thống nhất” (3). Trong *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI, cơ sở* vừa chỉ nền tảng vật chất, vừa được hiểu là đơn vị hành chính thấp nhất (xã, phường, thị trấn) - nơi trực tiếp triển khai chính sách của Nhà nước (4). Tại Khoản 1, Điều 1 trong Quyết định số 2164/QĐ-TTg, ngày 11-11-2013 của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt *Quy hoạch tổng thể phát triển hệ thống thiết chế văn hóa, thể thao cơ sở giai đoạn 2013-2020, định hướng đến năm 2030* thì Đối tượng quy hoạch bao gồm: Hệ thống thiết chế văn hóa, thể thao cơ sở phục vụ cộng đồng thuộc ngành VH-TTDL quản lý; Hệ thống thiết chế văn hóa, thể thao cơ sở phục vụ thanh niên, thiếu niên và nhi đồng; Hệ thống thiết chế văn hóa, thể thao cơ

sở phục vụ công nhân viên chức, người lao động; Hệ thống thiết chế văn hóa, thể thao cơ sở thuộc các Bộ, ngành, đoàn thể và lực lượng vũ trang; các thiết chế văn hóa, thể thao được đầu tư bằng nguồn vốn xã hội hóa được quy định về nguyên tắc quản lý và định hướng phát triển chung tại Quy hoạch này (5).

Từ những cơ sở lý luận trên, có thể hiểu *hệ thống thiết chế văn hóa, thể thao cơ sở* là mạng lưới tổ chức công lập (do nhà nước thành lập và quản lý) và ngoài công lập (do khối tư nhân thành lập và quản lý) gồm: nhà văn hóa, nhà thiếu nhi, trung tâm thể thao, thư viện, rạp chiếu phim, khu vui chơi giải trí và các đơn vị sự nghiệp văn hóa, thể thao khác, hoạt động tại địa bàn dân cư, nhằm nâng cao đời sống văn hóa, thể chất và tinh thần cho người dân.

Trong phạm vi nghiên cứu của bài viết này, tác giả tập trung vào đối tượng được xem xét là hệ thống thiết chế văn hóa, thể thao công lập, do ngành VH-TTDL quản lý.

Khái niệm tái cấu trúc đơn vị sự nghiệp công lập

Trong bối cảnh đẩy mạnh tự chủ và tinh gọn bộ máy, tái cấu trúc đơn vị sự nghiệp công lập trở thành một chiến lược quan trọng của Nhà nước nhằm nâng cao hiệu quả hoạt động và chất lượng dịch vụ công. Khái niệm này được hiểu là quá trình thay đổi mang tính toàn diện về tổ chức, cơ cấu và chức năng của các đơn vị sự nghiệp, thường được thực hiện thông qua các hình thức như *chia, tách, sáp nhập, hợp nhất* hoặc điều chỉnh tên gọi, vị trí, chức năng, nhiệm vụ (6). Đây là một quá trình cải tổ mang tính căn bản, khác biệt với “tái cơ cấu” vốn chỉ tập trung vào việc sắp xếp lại các yếu tố nội bộ như nhân sự, quy trình làm việc mà không làm thay đổi bản chất pháp lý của đơn vị.

Đối với hệ thống thiết chế văn hóa, thể thao cơ sở, tái cấu trúc đang được triển khai nhằm sắp xếp lại các đơn vị sự nghiệp công lập một cách hợp lý, khắc phục tình trạng chồng chéo, phân tán nguồn lực và thiếu hiệu quả (7). Mục tiêu cuối cùng là hình thành một hệ thống thiết chế tinh gọn, hoạt động hiệu quả hơn, đảm bảo phục vụ tốt hơn nhu cầu thụ hưởng văn hóa, thể thao của người dân, đồng thời, phù hợp với quy hoạch tổng thể và định hướng phát triển của quốc gia.

3. Thực trạng tái cấu trúc hệ thống thiết chế văn hóa, thể thao cơ sở ở TP.HCM hiện nay

Trước khi tiến hành sáp nhập, TP.HCM, Bình Dương và Bà Rịa - Vũng Tàu đã căn cứ Công văn số 68/CV-BCĐ ngày 28-5-2025 của Ban Chỉ đạo sáp

xếp đơn vị hành chính các cấp về tổ chức chính quyền địa phương hai cấp, cùng với Công văn số 2706/BVHTTDL-TCCB ngày 13-6-2025 của Bộ VHTTDL hướng dẫn sắp xếp, tổ chức lại mạng lưới đơn vị sự nghiệp công lập trong lĩnh vực VHTTDL. Theo định hướng này, các địa phương đã triển khai tái cấu trúc hệ thống thiết chế văn hóa, thể thao theo hướng tinh gọn đầu mối, giảm chồng chéo và nâng cao hiệu quả phục vụ cộng đồng.

Theo Tờ trình số 5394/TTr-SNV ngày 17-6-2025 của Sở Nội vụ, TP.HCM đề xuất sắp xếp lại 22 trung tâm văn hóa - thể thao, 6 đơn vị sự nghiệp công lập đặc thù và 22 nhà thiếu nhi, thành 22 trung tâm cung ứng dịch vụ văn hóa - thể thao liên xã.

Tại Bà Rịa - Vũng Tàu, Quyết định 2071/QĐ-UBND ngày 27-6-2025 quy định chuyển giao nguyên trạng 8 đơn vị sự nghiệp công lập trong lĩnh vực văn hóa, thông tin, thể thao và du lịch như trung tâm văn hóa thông tin và thể thao; trung tâm văn hóa thông tin, thể thao và du lịch; trung tâm quản lý và hỗ trợ khách du lịch từ UBND cấp huyện về UBND cấp xã và đặc khu Côn Đảo để quản lý.

Tại Bình Dương, Quyết định 2128/QĐ-UBND ngày 29-6-2025 của UBND tỉnh quy định sáp nhập 15 đơn vị: trung tâm văn hóa - thể thao, trung tâm truyền thanh, nhà thiếu nhi, ban quản lý di tích, trung tâm hoạt động thanh thiếu nhi thành 10 đơn vị trực thuộc UBND xã, phường.

Từ ngày 1-7-2025, TP.HCM chính thức mở rộng địa giới hành chính, hệ thống thiết chế văn hóa, thể thao cơ sở được tái cấu trúc thành 38 trung tâm cung ứng dịch vụ văn hóa - thể thao cấp xã, phường và đặc khu. Hiện nay, tên gọi của các trung tâm này vẫn chưa thống nhất: có nơi sử dụng trung tâm cung ứng dịch vụ văn hóa - thể thao + tên phường, xã; có nơi vẫn giữ tên trung tâm văn hóa - thông tin hoặc trung tâm văn hóa, thông tin, thể thao + tên phường, xã. Trong bài viết này, tác giả sử dụng thuật ngữ trung tâm cung ứng dịch vụ văn hóa - thể thao (DVVHTT) để nhấn mạnh chức năng của mô hình thiết chế mới này.

Các trung tâm này trực thuộc UBND phường, xã hoặc đặc khu (nơi đặt trụ sở chính), có tư cách pháp nhân, có con dấu riêng, được mở tài khoản tại Kho bạc Nhà nước và ngân hàng theo quy định pháp luật; chịu sự hướng dẫn chuyên môn - nghiệp vụ của Sở Văn hóa và Thể thao TP.HCM cùng các cơ quan liên quan. Chức năng chính là cung ứng dịch vụ sự nghiệp công cơ bản và thiết yếu trong các lĩnh vực VHTTDL cho cộng đồng dân cư.

Hiện nay, 38 trung tâm cung ứng dịch vụ văn hóa - thể thao được giao nhiệm vụ cung ứng dịch vụ cho 168 phường, xã và đặc khu Côn Đảo. Mặc dù việc tái cấu trúc theo mô hình này phù hợp với chủ trương của Chính phủ, Ban Chỉ đạo sắp xếp đơn vị hành chính hai cấp và Bộ VHTTDL góp phần tinh gọn bộ máy và giảm đầu mối quản lý, song thực tiễn cũng đang đặt ra nhiều vấn đề bất cập trong công tác quản lý, vận hành và tổ chức hoạt động tại cơ sở.

4. Một vài nhận định

Ưu điểm

Mô hình Trung tâm cung ứng dịch vụ văn hóa - thể thao sau sáp nhập thể hiện nhiều điểm mạnh đáng ghi nhận. Trước hết, việc hợp nhất nhiều thiết chế VHTTDL đã tạo nên một đội ngũ nhân lực đông đảo, đa dạng về chuyên môn. Các trung tâm duy trì bộ máy tương đương cấp quận/ huyện trước đây, nhưng có lợi thế hơn hẳn về số lượng và cơ cấu nhân sự. Chẳng hạn, Trung tâm Cung ứng DVVHTT phường Bình Trưng (hợp nhất từ Trung tâm VHTT thành phố Thủ Đức và Nhà Thiếu nhi thành phố Thủ Đức) hiện có 165 biên chế; Trung tâm Cung ứng DVVHTT phường Sài Gòn (sáp nhập từ Trung tâm VHTT Quận 1 và Nhà Thiếu nhi Quận 1) có 167 biên chế. Những con số này cho thấy khả năng huy động và điều phối nhân lực trên quy mô lớn, góp phần đảm bảo nhiệm vụ chính trị - xã hội ở địa phương.

Bên cạnh đó, nguồn kinh phí hoạt động được tập trung về một đầu mối, tạo thuận lợi cho quá trình phân bổ ngân sách và tổ chức các hoạt động liên phường, liên xã với quy mô lớn. Việc tinh giản đầu mối quản lý giúp tiết kiệm chi phí hành chính, tăng hiệu quả sử dụng ngân sách công.

Về cơ sở vật chất - kỹ thuật, các trung tâm sau sáp nhập sở hữu mạng lưới cơ sở phong phú và đa dạng. Ví dụ, Trung tâm Cung ứng DVVHTT phường Sài Gòn quản lý 7 cơ sở tại nhiều phường như Bến Thành, Bến Nghé, Đa Kao, Phạm Ngũ Lão, trong khi Trung tâm Cung ứng DVVHTT phường Bình Trưng quản lý tới 9 cơ sở rải khắp thành phố Thủ Đức cũ. Việc tập trung và khai thác hiệu quả hệ thống này giúp mở rộng khả năng phục vụ cộng đồng, tăng cường tính sẵn sàng cung ứng dịch vụ tại cơ sở.

Về quản lý - điều hành, mô hình mới phù hợp với định hướng tinh gọn bộ máy của Chính phủ và Bộ VHTTDL. Việc giảm cấp trung gian không chỉ tiết kiệm chi phí mà còn nâng cao hiệu quả quản trị, bố trí lại biên chế hợp lý, phát huy đội ngũ cán bộ có năng lực, đồng thời hỗ trợ lộ trình thực hiện cơ chế tự chủ theo Nghị định 60/2021/NĐ-CP.

Khó khăn, bất cập

Về nhân lực: quy mô biên chế lớn sau sáp nhập kéo theo gánh nặng chi phí tiền lương, phụ cấp và các chế độ phúc lợi cho đội ngũ cán bộ, viên chức. Trong khi đó, cơ cấu nhân sự ở nhiều trung tâm chưa thực sự hợp lý, có nơi thừa cán bộ hành chính, nhưng lại thiếu nhân sự chuyên môn sâu về văn hóa, thể thao hoặc kỹ năng tổ chức sự kiện. Việc phục vụ phạm vi liên phường, xã với quy mô rộng (chẳng hạn Trung tâm Cung ứng DVVHTT phường Bình Trưng hiện phải phụ trách tới 12 phường) có thể khiến cán bộ rơi vào tình trạng quá tải công việc. Nhiều vị trí phải kiêm nhiệm nhiều mảng hoạt động khác nhau, dẫn đến khó bảo đảm chất lượng chuyên môn, hạn chế khả năng sáng tạo và đổi mới trong tổ chức hoạt động.

Về tài chính: chi phí vận hành và bảo trì hệ thống cơ sở vật chất phân tán tại nhiều địa bàn rất lớn, trong khi cơ chế tự chủ tài chính của các trung tâm còn hạn chế. Đa phần các trung tâm cung ứng hiện nay thuộc nhóm 3 - đơn vị tự đảm bảo một phần chi thường xuyên, đặc biệt, các trung tâm tại Bình Dương cũ hiện vẫn thuộc nhóm 4 - đơn vị sự nghiệp công lập do Nhà nước bảo đảm chi thường xuyên theo Nghị định 60/2021/NĐ-CP. Điều này đồng nghĩa với việc các trung tâm chưa có khả năng tự chủ về nguồn thu, phải phụ thuộc gần như hoàn toàn vào ngân sách cấp trên. Như vậy, khi mở rộng quy mô quản lý và tiếp nhận nhiều cơ sở vật chất sau sáp nhập, gánh nặng chi phí duy trì, sửa chữa, bảo dưỡng ngày càng lớn, trong khi nguồn ngân sách lại không tăng tương ứng. Sự mất cân đối này khiến các trung tâm khó có thể bảo đảm hiệu quả hoạt động, càng khó thực hiện lộ trình tự chủ tài chính trong tương lai.

Về cơ sở vật chất - kỹ thuật: các trung tâm hiện nay được giao quản lý nhiều cơ sở cùng lúc, nhưng các cơ sở này lại cách xa nhau, làm giảm hiệu quả phối hợp và gây lãng phí nguồn lực. Bên cạnh đó, sự phân bố không đồng đều giữa các phường rất dễ tạo ra tình trạng bất bình đẳng trong thụ hưởng dịch vụ: phường có nhiều cơ sở, trang thiết bị hiện đại thì thuận lợi trong việc tổ chức các hoạt động văn hóa, thể thao, trong khi những phường không có thiết chế hoặc chỉ có cơ sở nhỏ lẻ lại gặp nhiều khó khăn trong triển khai phong trào, khó đáp ứng nhu cầu của người dân. Điều này dẫn đến sự mất cân đối về cơ hội tiếp cận văn hóa, thể thao trong cùng một đô thị, ảnh hưởng tới tính công bằng xã hội.

Về quản lý - điều hành: trung tâm trực thuộc một phường, xã, nhưng phải cung ứng dịch vụ cho nhiều phường, xã khác, dẫn đến nguy cơ chồng chéo, quá

tải, khó kiểm soát. Ngoài ra, sự khác biệt lớn về quy mô cơ sở vật chất và nguồn lực giữa các xã, phường cũng dễ tạo ra tâm lý “so bì”, chính tâm lý này có thể khiến cơ chế “cung ứng dịch vụ” khó thực thi, khi UBND các phường, xã lân cận có xu hướng lựa chọn “thuê dịch vụ” từ các doanh nghiệp tư nhân thay vì sử dụng dịch vụ của Trung tâm Cung ứng.

Đặc biệt, nguy cơ tái diễn tình trạng kém khả thi như mô hình Cụm Trung tâm văn hóa - thể thao và Học tập cộng đồng liên xã trước đây là hiện hữu, khi nhiều đơn vị từng phải ngừng hoạt động do thiếu cơ chế ràng buộc và quản lý hiệu quả. Khảo sát bước đầu cũng cho thấy, một số phường, xã đang có xu hướng đề nghị thành lập thêm trung tâm cung ứng DVVHTT riêng cho địa phương mình. Nếu được chấp thuận, TP.HCM có thể sẽ có tới 168 trung tâm cung ứng DVVHTT, dẫn đến nguy cơ phình to bộ máy và mất đi ý nghĩa tinh gọn ban đầu. Điều này cho thấy, nếu không có cơ chế phân bổ hợp lý và mô hình quản trị đổi mới, hệ thống hiện nay sẽ khó vận hành hiệu quả và bền vững.

5. Một vài đề xuất, kiến nghị

Từ những khó khăn, bất cập đã phân tích, có thể thấy mô hình hiện nay cần được đổi mới theo hướng tổ chức lại các trung tâm cung ứng DVVHTT thành cụm thiết chế liên hợp đa năng, hiện đại. Các cụm thiết chế này không chỉ tích hợp hoạt động văn hóa, thể thao, vui chơi, giải trí, mà còn gắn với quảng bá công nghiệp văn hóa, phát triển kinh tế thể thao, kích cầu đầu tư và phát triển du lịch.

Trên cơ sở đó, TP.HCM có thể xây dựng mô hình Trung tâm Cung ứng DVVHTT khu vực dưới sự quản lý trực tiếp và toàn diện của Sở Văn hóa Thể thao, đồng thời chịu sự hướng dẫn chuyên môn của các cơ quan có thẩm quyền. Mỗi trung tâm sẽ phụ trách một cụm phường, xã theo ranh giới hành chính quận, huyện cũ. Ví dụ: Trung tâm Cung ứng DVVHTT phường Bình Trưng có thể đảm trách 12 phường tách ra từ thành phố Thủ Đức cũ; Trung tâm Cung ứng DVVHTT phường Sài Gòn sẽ phụ trách 4 phường tách ra từ Quận 1 cũ; Trung tâm Cung ứng DVVHTT phường Xuân Hòa phụ trách 3 phường tách ra từ Quận 3 cũ...

Mô hình này có thể đem lại những ưu điểm sau:

Quản lý tập trung: bảo đảm định hướng chính sách, tiêu chuẩn chất lượng, thống nhất trong quản lý - điều hành; tăng cường huy động nguồn lực và xã hội hóa; bảo đảm sự chuyên nghiệp và minh bạch.

Tự chủ tại cơ sở: tạo điều kiện cho sự linh hoạt, thích ứng với nhu cầu đặc thù của từng địa bàn cơ sở (vùng trung tâm, vùng ven đô thị, vùng ngoại thành).

Xã hội hóa mạnh mẽ: huy động tối đa nguồn lực tài chính, cơ sở vật chất và nhân lực từ cộng đồng.

Khắc phục tâm lý “ngang cấp”: giảm bớt so bì, bất bình đẳng giữa các phường, xã có hoặc không có trung tâm văn hóa - thể thao.

Tuy nhiên, để mô hình này phát huy hiệu quả, TP.HCM cần tháo gỡ các “điểm nghẽn” cơ chế - chính sách, đặc biệt là về đầu tư theo phương thức đối tác công - tư (PPP) trong các dự án văn hóa, thể thao. Hiện nay, việc triển khai PPP vẫn chủ yếu ở giai đoạn thí điểm, thủ tục còn phức tạp, kéo dài (theo Luật PPP, Luật Đất đai, Luật Quản lý và sử dụng tài sản công, Luật Đấu thầu, Luật Xây dựng, cùng các Nghị định 28/2021/NĐ-CP, 35/2021/NĐ-CP, 69/2019/NĐ-CP và Thông tư 08/2022/TT-BTC). Trong khi đó, yêu cầu của nhà đầu tư là rút ngắn thời gian, sớm đưa công trình vào vận hành và khai thác dịch vụ.

Ngoài ra, Sở Văn hóa Thể thao TP.HCM cần tổ chức khảo sát, phân loại và quy hoạch lại các trung tâm hiện nay theo khu vực: vùng trung tâm, vùng ven đô và ngoại thành để có những quy định trong quản lý, tổ chức hoạt động phù hợp với địa phương. Trên cơ sở đó, xây dựng lộ trình nâng cao mức độ tự chủ tài chính và tổ chức, phù hợp với Nghị định 60/2021/NĐ-CP. Việc kết hợp quản lý tập trung - tự chủ cơ sở - xã hội hóa bền vững sẽ là chìa khóa để hệ thống thiết chế Văn hóa Thể thao phát huy hiệu quả lâu dài trong bối cảnh chính quyền hai cấp hiện nay.

6. Kết luận

Trong tiến trình phát triển đất nước, Đảng và Nhà nước luôn khẳng định vai trò then chốt của văn hóa và thể thao như một nền tảng tinh thần, đồng thời là mục tiêu và động lực của phát triển. Từ Nghị quyết Trung ương 5 khóa VIII đến Nghị quyết 08-NQ/TW năm 2011 và Nghị quyết Đại hội Đảng lần thứ XIII, quan điểm xuyên suốt là: đầu tư cho văn hóa, thể dục - thể thao chính là đầu tư cho con người và cho sự phát triển bền vững.

Trong bối cảnh thực hiện mô hình chính quyền hai cấp, việc TP.HCM sáp nhập và tổ chức lại hệ thống thiết chế văn hóa, thể thao cơ sở theo hướng “một đầu mối quản lý” đã mở ra cơ hội quan trọng: phát huy năng lực cán bộ, tinh gọn bộ máy, hình thành thiết chế đa chức năng và nâng cao chất lượng phục vụ cộng đồng. Tuy nhiên, mô hình hiện nay vẫn bộc lộ nhiều hạn chế về nhân lực, tài chính, cơ sở vật chất và cơ chế quản trị.

Do đó, để hệ thống này thực sự phát huy hiệu quả, TP.HCM cần nghiên cứu, điều chỉnh theo hướng kết hợp quản lý tập trung của Sở Văn hóa Thể thao với sự chủ động tại cơ sở; đồng thời tháo gỡ những điểm nghẽn chính sách, thúc đẩy xã hội hóa và đẩy nhanh lộ trình tự chủ tài chính. Chỉ trên cơ sở đó, hệ thống thiết chế văn hóa, thể thao cơ sở mới có thể phát triển bền vững, trở thành trụ cột tinh thần và động lực quan trọng cho sự phát triển kinh tế, xã hội, góp phần xây dựng TP.HCM văn minh, hiện đại và giàu bản sắc trong giai đoạn mới ■

L.T.T.T

1. Trung tâm Biên soạn Từ điển Bách khoa Việt Nam, *Từ điển Bách khoa Việt Nam*, Nxb Từ điển Bách khoa, Hà Nội, 2005.
2. Nguyễn Minh Hòa, *Nghiên cứu hiện trạng và các giải pháp hoàn thiện thiết chế văn hóa ở các xã ngoại thành Thành phố Hồ Chí Minh*, Đề tài nghiên cứu khoa học cấp TP.HCM, Sở Khoa học và Công nghệ TP.HCM, 2007, tr.21-22.
3. Hoàng Phê (chủ biên), *Từ điển tiếng Việt* (tái bản lần 6), Nxb Từ điển Bách khoa, Hà Nội, 2010, tr.417.
4. Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI*, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2011.
5. Thủ tướng Chính phủ, *Quyết định 2164/QĐ-TTg ngày 11/11/2013 phê duyệt Quy hoạch tổng thể phát triển hệ thống thiết chế văn hóa, thể thao cơ sở đến năm 2020, định hướng đến năm 2030*, Hà Nội, 2013.
6. Bộ Nội vụ, *Quyết định số 13/QĐ-BNV về việc ban hành Kế hoạch triển khai thực hiện Nghị định số 16/2015/NĐ-CP của Chính phủ về cơ chế tự chủ của đơn vị sự nghiệp công lập*, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2017.
7. Ủy ban Văn hóa, Giáo dục của Quốc hội, *Báo cáo số 101/BC-UBVHGD15 về kết quả giám sát chuyên đề “Việc thực hiện chính sách, pháp luật về phát triển văn hóa, thể thao, du lịch”*, Hà Nội, 2023.

Tài liệu tham khảo

1. *Chiến lược phát triển văn hóa Việt Nam đến năm 2030*, Hà Nội, 2020.
2. Nguyễn Văn Minh, *Quản lý thiết chế văn hóa trong bối cảnh phát triển đô thị*, Nxb Đại học Quốc gia TP.HCM, TP.HCM, 2022.
3. Văn phòng Điều phối Nông thôn mới Trung ương, *Báo cáo tổng kết 10 năm xây dựng nông thôn mới giai đoạn 2010-2019*, Hà Nội, 2019.

Ngày Tòa soạn nhận bài: 5-9-2025; Ngày phản biện, đánh giá, sửa chữa: 18-9-2025; Ngày duyệt bài: 30-9-2025.